
ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА В ПРОЦЕСІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Отримано: 25 жовтня 2023 р.

Прорецензовано: 2 листопада 2023 р.

Прийнято до друку: 6 листопада 2023 р.

e-mail: ozlotnik@bigmir.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4367-7532>

DOI: 10.25264/2519-2558-2023-19(87)-111-115

Злотник-Шагіна О. О. Особливості вивчення військових та політичних неологізмів в іншомовній аудиторії. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого: Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 19(87). С. 111–115.

УДК: 81.139.2:2

Злотник-Шагіна Ольга Олександрівна,
кандидат філологічних наук,
асистент кафедри української філології для іноземних громадян,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ В ІНШОМОВНІЙ АУДИТОРІЇ

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну призвело до «неологічного буму» в політичній та військовій сферах. Нові слова заповнили сьогодні всі засоби масової інформації, саме тому вони цікавлять не лише вчених, а й іноземних студентів, яким важливо розуміти, про що саме йдеться в новинних текстах та про що спілкуються жителі країни, в якій вони здобувають освіту. У цій статті розглядаються особливості появи нових слів в українській мові та висвітлюється функціонування неологізмів, які виникли у військовій та політичній сферах від початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Одним з основних питань стає аналіз лексичних особливостей військових і політичних неологізмів та засоби їх вивчення. Також пропонуються вправи для роботи з лексикою текстів політичної та військової спрямованості сучасних засобів масової інформації на заняттях української мови як іноземної. Тому практична частина статті включає вправи для відпрацювання даної лексики. Тематика статті сьогодні є актуальною, як ніколи, адже в методиці викладання української мови як іноземної зміст навчання має постійно оновлюватися безперервним пошуком педагогічних технологій, особливо, якщо це пов'язано з неологізмами. Відтак нові слова військової та політичної сфери сьогодні відображають тенденції розвитку сучасної української мови, тому для іноземних студентів важливо розуміти і вміти застосовувати військові та політичні неологізми, проживаючи та здобуваючи освіту в Україні.

Ключові слова: іншомовна аудиторія, методика викладання української мови як іноземної, неологізми, українські неологізми, політичні неологізми, воєнні неологізми.

Olga Zlotnyk-Shagina,
Candidate of Philological Sciences,
assistant of the department of Ukrainian philology for foreign citizens,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

FEATURES OF THE STUDY OF MILITARY AND POLITICAL NEOLOGISMS IN ANOTHER LANGUAGE AUDIENCE

Russia's large-scale invasion of Ukraine has led to an "illogical boom" in the political and civil spheres. New words have filled all forms of mass information today, which is why it is important not only for foreign students, but also for foreign students, who are important to understand what is going on in new texts and what residents of the region are talking about, what kind of stench is produced by illumination. This article examines the peculiarities of the emergence of new words in the Ukrainian language and highlights the functioning of neologisms that emerged from the military and political sphere following the onset of a large-scale invasion from the Russian Federation to Ukraine and gained widespread popularity among the Muslims. One of the main sources is the analysis of the lexical features of military and political neologisms and the ways of their development. You also have the right to work with the vocabulary of political and civil texts and the directness of current features of mass information in the classroom of Ukrainian and foreign languages. Therefore, a practical part of the article includes rights for practicing this vocabulary. The subject of the article today is relevant, as in some cases, even in the methodology of the Ukrainian language as a foreign substitute, the beginning can be gradually updated by the uninterrupted search for pedagogical technologies, especially as it is connected with Logisms, as well as new words from the military and political sphere today reflect the trends in the development of current Ukrainian Since languages, new lexical units are constantly appearing and some of them are included in the everyday vocabulary of people, it is important for foreign students to understand and take note of the current and political neologisms living and gaining I will light it in Ukraine.

Keywords: methodology of compiling Ukrainian language as well as foreign language, foreign audience, neologisms, Ukrainian neologisms, political neologisms, military neologisms.

Постановка проблеми. Нові слова формують епоху чи епоха формує нові слова? Ми користуємося лише тим словниковим запасом, який нам доступний, чи все ж використовуємо нові слова, що відображають нові реалії у світі? Ці питання завжди цікавили лінгвістів. У зв'язку зі значними політичними та соціальними змінами в сучасному світі змінилася і мова.

Насамперед змінам зазнали лексична та словотвірна підсистеми, оскільки саме лексика є найбільш рухомою та реагує на зміни мовного оточення. Невід'ємною частиною життя українського народу є війна, яка сприяє виникненню нових слів. Саме повномасштабне вторгнення Росії в Україну призвело до «неологічного буму» у політичній та військовій сферах.

Нові слова заповнили сьогодні різні канали засобів масової інформації, саме тому вони цікавлять не лише вчених, а й іноземних студентів, яким важливо розуміти про що саме йдеться в новинних текстах та про що спілкуються жителі країни, в якій вони здобувають освіту. У цій статті розглядаються засоби вивчення військових та політичних неологізмів, особливості появи нових слів в українській мові, а також пропонуються вправи для роботи з лексикою текстів політичної та військової спрямованості сучасних засобів масової інформації на заняттях української мови як іноземної.

Актуальність теми зумовлена тим, що у методиці викладання української мови як іноземної зміст навчання має постійно оновлюватися безперервним пошуком педагогічних технологій, особливо, якщо це пов'язано з неологізмами, адже нові слова військової та політичної сфери сьогодні відображають тенденції розвитку сучасної української мови, тому для іноземних студентів важливо розуміти і вміти застосовувати військові та політичні неологізми, проживаючи та здобуваючи освіту в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні активно відбувається лексикографічна фіксація нових слів. Для дослідження неологізмів важлива праця «Нова розмовна лексика і фразеологія: Англо-український словник», укладена Ю. Зацним та А. Янковим у 2010 році, а також «Словник англomовних неологізмів XXI століття» за редакцією Н. Крамар та «Активні ресурси сучасної української номінації: Ідеографічний словник нової лексики» за редакцією С. Карпіловської. Ще одним серйозним науковим проектом саме в українській неології є словник «Нові слова та фразеологізми в українських масмедіа» у 5 частинах, який упорядкували Л. Шевченко та Д. Сизонов у 2017-2022 роках (Зацний, Янков 2010; Активні ресурс... 2013; Шевченко, Сизонов 2017-2022).

Щодо вивчення питання мови війни, то існує чимало різних лінгвістичних досліджень (Л. Брославська, Л. Марчук, Н. Сологуб та ін.), але найвагомішим внеском у дослідженні кризової комунікації є дослідження лінгвіста Г. Баррета, віцепрезидента Американського діалектного товариства, співпродюсера радіошоу про мову «A Way with Words», автора військового глосарія, який тлумачить терміни для обговорення війни (Barrett 2014).

Мета статті полягає в дослідженні особливостей українських неологізмів у військовій та політичній сферах, які виникли під час війни в Україні та особливості їх вивчення в іншомовній аудиторії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтерес до України зростає кожного дня, адже подіями, які зараз висвітлюються в українських масмедіа цікавиться увесь світ. Російське вторгнення в Україну спричинило новий сплеск словотвору. Цей процес продовжується постійно, що «мотивовано цим потужним екстралінгвальним чинником» (Шевченко, Сизонов 2017-2022). Розглянемо найпопулярніші неологізми російсько-української війни. Зазначимо, що частково цю проблему описали з позиції виникнення та поширення в медіапросторі (Гриценко 2022), натомість особливості перекладу неології не було ще об'єктом наукового аналізу.

Характерні для військовослужбовців слова і раніше проникали до літературної мови, але особливо активно – у моменти загострення конфліктів. З моменту повномасштабного вторгнення у мові закріпилася низка термінів. Наприклад, «200» і «300» означають загиблих і поранених. Щодо російських військових також використовуються зневажливі терміни до ворога, наприклад, «п'ятисотий» (відмовник або дезертир) та «аватар» (зложиває алкоголем). Росію часто називають «мордмором» або «оркостаном», а ворожу армію – «орками», як героїв кінотрилогії «Володар кілець» письменника Дж. Толкіна. Також росіян зневажливо називають «русня», «рашисти» та «чмоні». Останнє виникло як висміювання екіпірування противника та пов'язане з полоненням уродженцем Горлівки Донецької обл. А. Рязанцевим (Слово... 2023).

Велика кількість неологізмів утворилася завдяки народним мемам. Назва села Чорнобаївка закріпилася у мові після численних атак Збройних сил України, де окупанти постійно потрапляли під нищівні удари. В результаті цього неологізм «чорнобоїти» став синонімом фразеологізму «наступати на одні й ті ж граблі» (Гриценко 2022: 12).

Так само закріпився в українській мові мем про «російський військовий корабель». Під час штурму острова Зміїний російськими моряками було запропоновано українцям здатися, на що Р. Грибов відповів культовою фразою. Відтоді ця фраза – символ опору, який підкреслює зневагу до ворога та сміливість наших військових (Неологізми війни... 2023).

Також побутує неологізм «монед» який означає іранський дрон-камікадзе. Він отримав в народі таку зневажливу назву через специфічний звук під час польоту. В той же час українські безпілотні літальні апарати називають «пташками», як символ боротьби зі злом та захисту українського народу, а збірний образ українських пілотів отримав назву «привид Києва» за вмилу та якісну роботу по обороні неба української столиці. Також серед неологізмів можна зустріти такі як «байрактарити», «джавелінити» та «хаймарсити» – знищувати супротивника залежно від озброєння та «бандерієцьке смузі» – український аналог назви «коктейлю молотова» (Неологізми війни... 2023). Деякі слова утворили фразеологізми, які складно перекладати на іншу мову та які є «носіями культурної пам'яті українців, що активно реінтерпретуються в масовій комунікації» (Сизонов 2022: 83).

Багато неологізмів викликав російський наратив про нібито українську біологічну зброю. У відповідь на нього з'явилися «бойові одеські мідії», «бойові гуси» та «бойові комарі» (Слово... 2023). Окремо варто виділити неологізми, пов'язані із політикою та конкретними політиками. Поєднання політики Москви і одного із сучасних різновидів фашизму підштовхнуло до виникнення такого неологізму, як «рашизм». Відповідно до цього проводиться паралель між путінським і гітлерівським режимами, що сприяє появі неологізму «путлер» та наголошує на ставленні українців до російського диктатора.

Багато політичних неологізмів безпосередньо пов'язані з прізвищами конкретних політиків, наприклад, з колишнім радником Офісу президента О. Арестовичем пов'язаний неологізм «заарестувати» – заспокоювати, а його манера говорити вечірніх відео, які мали заспокійливий ефект в народі отримали нову назву «релаксович». Від нього також утворився мем «2-3 тижні», який використовують, щоб підкреслити сумнівні прогнози.

Окремі одиниці пов'язані з російськими лочинцями: «кадирити», тобто видавати бажане за дійсне, «шойгунити», тобто запевняти в тому, що все нібито йде за планом: «окреслюється група новотворів топонімічного походження на позначення незламності українського народу зокрема: відірпінити (походить від назви міста Ірпінь), перегостомелити (від назви міста

Гостомель); *начорнобайти* (від назви села Чернобаївка)» [Гриценко 2022: 12]. Європейських лідерів українці теж не лишили без уваги, в результаті чого утворилися неологізми «*макронити*» (демонструвати стурбованість, нічого не робивши) і «*валяти шольця*» (постійно обіцяти, але реально нічим не допомогати). Вони пов'язані із поведінкою французького президента Е. Макрона, та з нерішучістю німецького канцлера О. Шольца відповідно. Ми розуміємо, що особливо складно буде ці одиниці транслітерувати та реінтерпретувати іноземцям.

Відтак переходячи до практичної частини статті, детально розглянемо українські неологізми сучасної української мови в залежності від способів їх творення. Виділено три способи утворення неологізмів. Передусім це утворення нових слів за продуктивними словотвірними моделями, а саме:

1. Додавання:

а) спосіб словоскладання та складання основ – складання самостійних повнозначних слів без допомоги інтерфікса: *Бандера-мобіль*, *Бандера-смузі*, *зомбі-ящик*, *цигани-привиди* та інші;

б) чисте додавання – значення похідного слова шляхом з'єднання однієї чи кількох основ із самостійним знаменним словом: *русофобія*, *свинособаки* та інші;

в) утворення складних слів з першим незмінним пов'язаним компонентом міжнародного характеру: імпорто- (*імпорто-заміщення*), кібер- (*кіберкозаки*, *кіберпартизани*), спец- (*спецоперація*) та інші;

2. Афіксальний спосіб, за допомогою якого часто виникають словотвірні гнізда із запозичених слів за українськими моделями:

а) префіксальний: на- (*наволонтерити*), за- (*задонатити*), від- (*відукраїнити*);

б) суфіксальний: -к (*боброїдка*), -ів (*бандерівці*, *вагнерівці*), -ант (*окупант*), -ізація (*українізація*, *могілізація*) та інші;

в) префіксально-суфіксальний: *денацифікація*, *дерусифікація*, *деолігархізація* та інші;

• конверсія – *безвіз*, *блекаут*, *ІТ-армія*;

• аббревіація – *краЗСУнчик*, *краЗСУня*, *НАТОвець*;

3. Семантичний спосіб творення

• філізація значення слова, тобто надання слову нового значення: *бавовна*, *соняшники*, *дискотека*, *орки*, *пташка*, *мопед*;

• запозичення: *ленд-ліз*, *гауляйтер*, *колаборант* (Шевченко 2023).

Значну роль у формуванні інновацій шляхом словотвору відіграє механізм аналогії. Це можна проаналізувати рядом одноструктурних дієслів, утворених аналогічним способом: назва зброї + дієслівний суфікс – *байрактарити*, *джавелініти*, *стінгерити* тощо, частина прізвища діяча + дієслівний суфікс – *кадирити*, *шольцувати*, *арестувати* тощо (Там само).

Ознайомивши студентів із способами творення українських неологізмів військової та політичної сфер можна їм запропонувати ряд завдань для розуміння за засвоєння їх лексичного значення.

Завдання 1. Ознайомтеся з лексичним значенням найбільш вживаних українських неологізмів у військовій і політичній сферах та один за одним придумайте з трьома з них речення:

- *денацифікація* – знищення нацистів – росіяни так визначають мету війни проти України);
- *дерусифікація* – видалення, усунення всього російського з культурного та політико-економічного простору України;
- *деолігархізація* – процес впровадження закону про олігархів;
- *русофобія* *москвофобія*, *росієфобія*, *росіянофобія*, *русоненависть*, *русоапатія* – негативне ставлення до росіян через їхні дії;

- *путіністи* – послідовники Путіна;
- *колаборанти* – особи, які співпрацюють із окупаційною владою на шкоду власній країні;
- *гауляйтери* – особи, які співпрацюють із окупантами;
- *балакучі голови зомбі-ящика* – російські пропагандисти;
- *зомбі-ящик* – телевізор, який транслює російське телебачення;
- *краЗСУнчик/краЗСУня* – підкреслюють позитивне ставлення до українських військових;
- *українські диванні війська* – домашні експерти з усіх на світі питань;
- *кухонні війська* – люди, які можуть вирішити будь-які питання, але на кухні;
- *привид Києва* – образ українських пілотів;
- *ІТ-армія/ кіберкозаки/ кіберпартизани* – нейтралізують ворога у кіберпросторі;
- *Безвіз* – можливість відвідувати інші країни без відкриття візи;
- *ленд-ліз* – надання зброї Україні для прискорення перемоги;
- *дискотека* – бойові дії;
- *приліт* – влучення ворожого снаряду чи ракети;
- *нуль/ передок* – лінія фронту;
- *бавовна* – вибух на території РФ, походить від російського слова «хлопок», яке використовували у російських ЗМІ;
- *мопед* – іронічна назва іранського дрону-камікадзе;
- *пташка* – український літальний апарат;
- *рашка/ расея/ кацапія/ мордор/ оркостан/ запорєбрік/ болота/ расося* – назви Російської Федерації;
- *орки/ чмобіки/ чмоні/ рашисти/ окупанти* – російські військові;
- *зомбі/ русня/ свинособаки* – росіяни;
- *боброїдка* – прізвисько пропагандистки Маргарити Симонян;
- *слов'їнни помьот* – прізвисько пропагандиста Володимира Соловйова;
- *лукашеску* – поєднання прізвищ Чеушеску та Лукашенка, як висміювання диктатури;
- *моль/ бункерний дід/ путлер* – прізвиська Володимира Путіна;
- *Борис Джонсонюк* – так українці назвали Бориса Джонсона, щоб підкреслити свою прихильність до нього, додавши до його прізвища український суфікс -юк [1; 2].

Виконавши перше завдання, студенти ознайомляться з лексичним значенням запропонованих неологізмів та зрозуміють способи їх використання. Для закріплення знань можна виконати наступну вправу:

Завдання 2. Підберіть до кожного неологізму відповідне лексичне значення:

<ul style="list-style-type: none"> • <i>гауляйтери</i> • <i>балакучі голови зомбі-ящика</i> • <i>дебахнульки</i> • <i>привид Києва</i> • <i>ленд-ліз</i> • <i>двохсотий</i> • <i>трьохсотий</i> • <i>п'ятисотий</i> • <i>аватар</i> • <i>Бандера-мобіль</i> • <i>дискотека</i> • <i>приліт</i> • <i>піксель</i> • <i>нуль/ передок</i> • <i>мопед</i> • <i>пташка</i> • <i>рашка/ расея/ кацапія/ мордор/ оркостан/ запорє-брік/ болота/ расосея</i> • <i>орки/ чмобіки/ чмоні/ рашисти/ окупанти</i> • <i>зомбі/ русня/ свинособаки</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • російські пропагандисти; • надання зброї Україні для прискорення перемоги; • дезертир; • військовий, який зловживає алкоголем; • влучення ворожого снаряду чи ракети; • іронічна назва іранського дрону-камікадзе; • загиблій; • бойові дії; • український літальний апарат; • особи, які співпрацюють із окупантами; • образ українських пілотів; • українська військова форма; • позначає тих, хто через цікавість спричиняв шкоду; • поранений; • лінія фронту; • назви Російської Федерації; • росіяни; • авто для ЗСУ; • російські військові;
---	--

Завдання 3. Прочитати вірші про війну в Україні та знайти в них військові та політичні неологізми:

Низький уклін захисникам –

Щодня і в дощ, і в спеку

Стоять на варті нашим снам

І захищають землю.

Тікають орки тут і там,

Мости палають гучно,

Бо йде український солдат

Вражині буде скрутно!..

(Сфросинія Чубінська)

Всім доброго вечора! Ми з України!

Ні слава, ні воля не вмерли ще, ні!

Ми – Суми і Харків, і острів Зміїний,

Ми – Київ, Чернігів, Херсон і Ірпінь!

Ми є Маріуполь! Відплата вже близько.

Ніколи не були братами русні,

Бо нас колисали у різних колисках

І різні співали весільні пісні.

Ми – Львів, Миколаїв: в нас доля єдина.

Тому не жалійте ні сил, ані куль.

Всім доброго вечора! Ми – Україна!

Усе буде добре – 4.5.0!

(Віталій Міхалевський)

В моїй Україні сьогодні війна,

Небачена людством донині.

Весь світ пробудила страшна новина –

Вночі, о четвертій годині.

Моя Україна – вже сяйво пожеж,

Що сіють ракети і гради.

І танків колони повзуть по полях,

Мов з нір повилазили гади.

Моя Україна – Чернобиля дзвін

І «Привид» у небі нестримний.

Це армія наша – безстрашний загін,

Це острів Зміїний.

Палає Херсон, Запоріжжя горить,

Маріуполь і Харків в руїнах.

Та з Києва голос: «Тримаймо стрій!

Моя Україно!»

Україно моя – Симеренковий сад

І слово Тараса-пророка.

Моя Україна не знає «назад»,
Вперед її кроки.
Моя Україна – подолана ніч.
На попелі виросте колос.
Моя Україна – Зеленського клич
І Арестовича голос.
В крові захлинаються орки кремля –
На часі їх смертна година.
Засяє у Світі, як нова зоря, –
Моя Україна!
(Людмила Федорова)

Завдання 4. Підготувати по одному реченню за кожною із словотвірних моделей.

Завдання 5. Написати твір-роздум на тему «*Моє життя в Україні в умовах війни*», використовуючи військові та політичні неологізми.

Кожен із вищезазначених неологізмів має свою передісторію створення, тому студенти, можуть зіткнутися із серйозними труднощами, зустрічаючи їх у повсякденному житті. Основна складність у сприйнятті неологізму – з'ясування значення нового слова, адже нові слова, як правило, відсутні в словниках, у разі можна звернутися до тлумачного словника, але це теж не може бути запорукою успіху, та й в результаті використання електронних перекладачів, скоріш за все отримаємо дослівний переклад, що навряд допоможе. Деякі неологізми можна знайти у розділах, присвячених сленгу або власне у словниках сленгу.

Тим не менш, робота з друкарськими словниками не завжди може дати необхідний результат. З об'єктивних причин словники ще неспроможні повною мірою відбивати нові слова, особливо коли йдеться про суспільно-політичну неологію. Крім того, лексикографування неологізмів відбувається лише через деякий час, який потрібний для складання будь-якого друкованого словника.

Висновки. В даний час при навчанні іноземних студентів української мови необхідно враховувати процес її постійної зміни та оновлення. Ознайомлення з новими лексемами дозволить викликати у студентів додатковий інтерес до вивчення української мови, а також до її культури, історії та проблем сьогодення.

Українці, як видно з неології цієї війни, дуже дотепні, мудрі і мають чудове почуття гумору, навіть, у найскладніших умовах життя, тож іноземним студентам буде надзвичайно цікаво дізнатися історію та методи створення українських неологізмів, адже Україна сьогодні є не лише новинним осередком, а й джерелом «неологічного буму» сьогодення, особливо у військовій та політичній сферах. Важливо ознайомити студентів з існуючими електронними словниками нової лексики, і робота зі словником не буде здаватися іноземним студентам монотонною.

Література:

1. Активні ресурси сучасної української номінації: Ідеографічний словник нової лексики / Є.А. Карпіловська, Л.П. Кислюк, Н.Ф. Клименко, В.І. Критська, Т.К. Пуздирева, Ю.В. Романюк; відп. ред. Є.А. Карпіловська. Київ: КММ, 2013. 416 с.
2. Гриценко С. Мовні інновації російсько-української війни. *Вісник КНУ. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика*. 2022. №2(32). С. 9-13.
3. Зацний Ю.А., Янков А.В. Нова розмовна лексика і фразеологія: Англо-український словник. Вінниця: Нова Книга, 2010. 224 с.
4. Неологізми війни: журналіст уклав «словник». URL: <https://wz.lviv.ua/news/467478-armiainform-v-efiri-natsionalnoho-telemarafonu-rozpovila-pro-neolohizmy-viiny> (дата звернення: 23.09.2023).
5. Нові слова та фразеологізми в українських масмедіа: словник / Л. Шевченко, Д. Сизонов. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2021-2022. Ч.1-5.
6. Сизонов Д.Ю. Фразеологізм та культурна пам'ять: система кореляцій у медіа. *Культура слова*. 2022. Вип. 96. С. 82-92.
7. Слово – це також зброя: як війна збагачує українську мову неологізмами. URL: <https://uk.globalvoices.org/2022/12/20/7228/> (дата звернення: 10.10.2023).
8. Шевченко М., Сунь Цин. Українські неологізми воєнного часу та способи їх перекладу китайською мовою: тези. *VII Międzynarodowa Konferencja Naukowa Młodych Badaczy «O Ukrainie interdyscyplinarnie na Uniwersytecie Wrocławskim»*. Wrocław, 27-28 kwietnia 2023 r.
9. Barrett G. *Oxford Dictionary of American Political Slang*. Oxford: Oxford University Press, 2004.

References:

1. Aktyvni resursy suchasnoi' ukrai'ns'koi' nominacii': Ideografichnyj slovnyk novoi' leksyky / Je.A. Karpilov's'ka, L.P. Kysljuk, N.F. Klymenko, V.I. Kryts'ka, T.K. Puzdyrjeva, Ju.V. Romanjuk; vidp. red. Je.A. Karpilov's'ka. Kyi'v: KMM, 2013. 416 s.
2. Grycenko S. Movni innovacii' rosij's'ko-ukrai'ns'koi' viiny. *Visnyk KNU. Literaturoznnavstvo. Movoznavstvo. Fol'klorystyka*. 2022. №2(32). S. 9-13.
3. Zaczny Ju.A., Jankov A.V. Nova rozmovna leksyka i frazeologija: Anglo-ukrai'ns'kyj slovnyk. Vinnycja: Nova Knyga, 2010. 224 s.
4. Neolohizmy viyny: zhurnalist uklav «slovyk». URL: <https://wz.lviv.ua/news/467478-armiainform-v-efiri-natsionalnoho-telemarafonu-rozpovila-pro-neolohizmy-viiny> (data zvernennya: 23.09.2023).
5. Novi slova ta frazeolohizmy v ukayins'kykh masmedia: slovnyk / L. Shevchenko, D. Syzonov. Kyyv: VPTS «Kyyivs'kyj universytet», 2017-2022. CH.1-5.
6. Syzonov D.Ju. Frazeologizm ta kul'turna pam'jat': systema koreljacij u media. *Kul'tura slova*. 2022. Vyp. 96. S. 82-92.
7. Slovo – tse takozh zbroya: yak viyna zbahachuye ukayins'ku movu neolohizmamy. URL: <https://uk.globalvoices.org/2022/12/20/7228/> (data zvernennya:10.10.2023).
8. Shevchenko M., Sun' Tsyn. Ukayins'ki neolohizmy voyennoho chasu ta sposoby yikh perekladu kytays'koyu movoyu: tezy. *VII Międzynarodowa Konferencja Naukowa Młodych Badaczy «O Ukrainie interdyscyplinarnie na Uniwersytecie Wrocławskim»*. Wrocław, 27-28 kwietnia 2023 r.
9. Barrett G. *Oxford Dictionary of American Political Slang*. Oxford: Oxford University Press, 2004.